

Andrej Nikolaidis

Mimesis

(Odlomek iz romana)

I See A Darkness – Bonnie Prince Billy

“Razumete: tisti, ki pripoveduje, je nepremičen, nepremičen je postal v trenutku, ko je izgovoril stavek in se pri tem izogibal kakršni koli gesti”.

Jacques Derrida, “Resnica v slikarstvu”

Moje ime je Konstantin Teofilis.

Če verjamete zgodbam o posebnostih, predestiniranosti in lestvicam najbolj popularnih narodov, vam vsekakor ne bo ušlo to, da nosim grško ime. Moj dobri prijatelj pravi, kakšna sreča je biti rojen v grškem jeziku, skozi katerega je prek filozofov najprej spregovorilo Bistvo in potem prek Nove zaveze še sam gospod Bog. O tem vam na žalost težko kaj rečem: medtem, ko je moja družina bežala zdaj pred eno, pa potem pred kako drugo vojsko, je na tej poti od Žičišča do Ulcinja izgubila večino svojega imetja in bogastva. Leta 1974, in ta letnica je očitno pomembna, leta 1974, ko bo Konstantin prvič zajokal v porodnišnici v Koševu, po dvanajsturnih popadkih, ki bodo prekinjeni s carskim rezom in veseljem mame Ane in očeta Joanisa, do leta 1974 bo družina Teofilis s peko kruha in peciva nekako preživela prvo svetovno vojno, srbsko okupacijo Črne gore 1918, prvo Jugoslavijo, drugo svetovno vojno in to – ponavljam – s peko peciva v majčkeni pekarnici, ki se ji je prozaično reklo (prozaičnost pa je za posel dobra) “Pri Grku”, s peko peciva za srbske žandarje in italijanske oficirje in za mrke brkate baliste, za pravzaprav vsakogar, vse do 1945, ko je deda Nikola s

svojim nepogrešljivim poslovnim instinktom – pa mu na tem mestu recimo: grškim – ocenil, da prihajajo težki časi za majhna družinska podjetja in je pekarnico zaprl. Leta 1974 bo, kot že rečeno, družina Teofilis ob zadnjo in hkrati največjo dragocenost, ki jo je praded Naum prinesel iz Žičišča, – takrat, ko je kot vodja karavane prevoznikov v svojo volovsko vprego posedel ženo Heleno in tri majhne otroke in jih odpeljal v novo življenje v Ulcinju – to je znanje grškega jezika.

V hiši, v kateri sem odrasel, ni bilo nikoli slišati niti ene same grške besede. Čeprav tega ni nikoli priznal, je to očeta zelo grizlo. Njegovi bratje, ki smo jih obiskovali poleti, ko smo se iz Sarajeva, kjer smo živeli, napotili v Ulcinj, kjer je očka na dedovem posestvu po velikem potresu sezidal majhno hiško, so se le stežka spomnili kake grške besede. Ko je veselje ob družinskem kosilu doseglo vrhunec, domače žganje pa je zamenjalo črno vino, je eden od očetovih bratov začel mrmrati kakšno grško pesem, tisto, ki jo je ob redkih priložnostih rad zapel deda, ko ni bral Biblije in ni premišljeval o lastni minljivosti in peklu, ta stari grški svečenik, ki je na koncu postal pek. Gotovo ste opazili, da pravim “očetovi bratje” in ne “moji strici”. Odnosi družine Teofilis, še posebej tisti med mojim očetom in njegovimi brati, so bili hladni, takšni so tudi ostali in jaz le nadaljujem tradicijo. Vi, Teofilisi, ste kot grški kipi, mi je govorila mama. Čeprav si niso bili ravno naklonjeni, si tudi škode med sabo niso delali. Pod pogojem, da verjamete, da ravnodušnost kaže na visoko stopnjo modrosti, se vam zdijo ti odnosi sprejemljivi in korektni. In motite se, če mislite, da grški jezik v vsej zgodbi ne igra nobene vloge.

Praded iz Žičišča pri Moskopolju se preseli v Ulcinj. Ded Nikola se konec devetnajstega stoletja v Kotorju vkrcna na ladjo, ki ga je odpeljala v Ameriko. Oče Joanis se kmalu po mojem rojstvu preseli v Sarajevo. Kaj pa strici, “očetovi bratje”? Eden gre v Grčijo. Drugega pri Cordobi ubijejo Frankovi vojaki. Tretji, ladijski kapitan v pokoju, pri devetdesetih, ko je zaslutil bližino smrti, neko nedeljo zjutraj hiti buditi domače in jim dopovedovat: vse bomo prodali, selimo se v Čantavir, verjetno je mislil, da ga smrt v Vojvodinski ravnici ne bo našla. Dva meseca pozneje umre. V oporoki zahteva, da ga pokopljejo v Čantavirju: dovolj mi je potovanj, moje kosti zagrebite tam, kjer me bo pobralo, je zapisal. Če verjamete v družinska izročila in v določene domneve, ki jih podaja mitologija genologije, verjemite, vse v meni mi pravi: potuj! Ampak jaz vseeno mirno ležim v stanovanju moje babice na Grbavici.

Tole družinsko zgodovino vam podajam celo z nekaj žara in nežnosti – kar tudi mene preseneča – to je verjetno zato, ker je zgodnje jutro in se še krmežljav valjam v udobni starinski postelji. Ta udobnost postelje je kriva, da se mi vse skupaj zdi kot sistem smiselnih dejanj in pričakovanega feedbacka glede na okoliščine. Kar je kraljevsko razkošje za nekoga, ki za nič na svetu ne bi privolil v to, da še enkrat podoživi en sam dan svoje mladosti, za nekoga, ki se pravzaprav globoko sramuje vsakega preteklega dne svojega življenja, za nekoga, ki, ko se ozre nazaj na svoje življenje, lahko reče samo – I See A Darkness.

Jutro prodira skozi zavese v sobo in moja zgodbo ovenča z avreolo. Tale domislica s svetlobo je res poceni, ampak dragi moji, mitologijo sestavljajo poceni domislice. Ko pomislim na nasmešek Mona Lize v hipu pozabim na vsa merila in prav vsaka mistifikacija se mi zdi sprejemljiva. Everything goes!

Običajno se, ko je treba sprejeti kako težko odločitev, govori, da jo je treba prespati. Resnica pa je pravzaprav drugačna: človek je zjutraj bejav, bejav je popoldne in bejav je zvečer. Bejavost pa je v največji meri navzoča prav zjutraj. Ste se kdaj vprašali, zakaj je seks najboljši ravno zjutraj, takoj potem, ko se predramite? Zato, ker naši možgani, ki jih, kolikor vemo, uporabljamo samo petnajstodstotno, takrat najslabše in najbolj počasi delujejo. Tisti mali kaplji krvi, ki se je brezvoljno napolnila k možganom, je najlažje spustiti se tja dol. Krmežljiv človek je pod toplo odejo, kot srečna zaročenka v trgovini s poročnimi oblekami, kar koli mu lahko prodaja.

Če verjamete v literarne modele; če se nagibate k tezi, da literatura, od Svetih knjig dalje upodablja realnost vsaj toliko kot ta vpliva nanjo in če ste poleg tega še determinist, boste gotovo pomislili: no, še eden, ki v prvem poglavju leži – spet en Oblomov. V primeru, da je vse zgoraj navedeno del vašega svetovnega nazora, a vas je izkušnja namesto k deteminizmu napeljala k nihilizmu: taki, ki najprej mirno ležijo, so najhujši – tole je nekakšen grški Korčagin, nek nevrotični revolucionar ali množični morilec, saj razlike pravzaprav ni.

Postelja, v kateri ležim, je pravi raj za jugonostalgike, to posebno lokalno vrsto ljudi, ki si odkrito zatiskajo oči pred dejstvi zdravega razuma in njihovim pomenom. Postelja, kupljena potem, ko se je 1991 odselil zadnji podnajemnik moje babice, Grk s Hidre, ki je v Sarajevu študiral agronomijo, je bila izdelana v "Simpu", Vranje, Srbija. Blazina in posteljnina, novoletno darilo tete, babi ju je nekje od sredine osemdesetih hranila v omari in še danes zjutraj močno dišita po sivki, ki je odganjala molje, sta znamke "Lio", Osijek, Hrvaška. Nenazadnje pa sem si, zahvaljujoč sarajevskim mrzlim majskim nočem, nadel tudi staro smučarsko jopo, znamke "Rašica", Slovenija. In kaj počnem jaz to jutro, ko takole zrem v preteklost, v postelji, ki bi jo lahko mirno imeli tudi za instalacijo ali kako drugo obliko moderne umetnosti, ki bi bila lahko naslovljena "YU: R.I.P." ali pa "Nekoč je bila neka postelja, nekoč je bila neka država" in razstavljena v galerij v kakšni od evropskih prestolnic, ampak bogve koliko mojstrovini, kot jaz sam, gnije v tem stanovanju moje babice?

Sem pred najbolj pomembno odločitvijo v svojem življenju.

Le mesec dni prej, preden je na moja vrata potrkal poštar in mi izročil dve pismi – eno iz Bosne, drugo iz Nizozemske, si sploh nisem mislil, da bom to jutro dočakal v Sarajevu, mestu, od koder sem odšel devet let poprej, v dobri veri, da odhajam za zmeraj. Zmeraj sem se nagibal k patetično tragičnim rešitvam: ko enkrat ljubiš, ljubiš za vedno; ko odideš, odideš za vedno; in v vojno greš umret. V življenju pa se v resnici le redko znajdete v takšnem

položaju, da bi lahko zaznali svoj prefinjen čut za tragično, zato ta izmišljeni vzvišeni princip ostane za precej trivialne reči. In na koncu se izkaže, da: ko se pije, se pije do nezavesti; ko se beži, se beži hitro; ko se pozablja, se popolnoma pozabi. Le mesec dni prej sem bil prepričan, da se ne bom nikoli več znašel pred to grozljivo situacijo – pred najbolj pomembno odločitvijo v svojem življenju. Nenazadnje sem se kar nekaj let trudil, da bi si uredil mirno življenje, brez potovanj in čustvenih transakcij, življenje, ki bi ga napolnjevali umetnost, pisanje in vsakodnevni rituali, od jutranjega pitja kave do popoldanskih sprehodov. Trdo in vztrajno sem delal na tem – a se potemtakem nisem upravičeno nadejal uspeha?

Poštar Paško je eden od redkih, ki se ga iskreno razveselim – vsaj nekoč je bilo tako. Kakšna knjiga, pismo kakega bralca in vsakih petnajst dni redna pošiljka desetih cedejev od mojega glasbenega dilerja: take reči mi je nosil Paško. Ni bilo razloga, da tega človeka ne bi maral, moji nagnjenosti k mizantropiji navkljub. Brez pisem bralcev bi še šlo, knjige in cedeji pa mi pomenijo preveč. Moja mirna eksistenca, o kateri vam pripovedujem, je bila načrtovana kot *flatline* na napravi za ohranjanje pri življenju; dolga ravna linija ravnodušnosti, ki je zanihala šele ob kakšni knjigi ali pop albumu. Seveda se je vse skupaj hitro vrnilo v normalno stanje, to je v signalizacijo klinične smrti. Vse do novega Paškovega obiska, ko me je vonj sveže natisnjene knjige ali digitalni zapis na scratch protected disku predramil z močjo elektrošoka iz aparata za oživljanje. To je življenje, sem si mislil. Takrat pa je na moja vrata potrkal Paško.

Bral sem Kureishija, "Buda iz predmestja", in poslušal Bachov "Matejev pasijon". Vsake toliko sem se ozrl k Noli, svoji tri mesece stari rotvajlerki, da bi preveril, če teorija Aleksandra Bečanovića o vplivu Bacha na živali drži. Ko sem mu povedal, da sem opazil, da moj pes vedno, ko poslušam Bacha, zaspi, je Bečanović rekel: Seveda. Bach iz človeka izžene vse, kar je animalnega v njem. Glede na to, da je animalno vse, kar vsebinsko izpolnjuje žival, in če potem Bach iz nje izžene animalno, je nujna posledica tega to, da žival pade v ničevost. Nola je torej spala na svoji odejici pod polico s knjigami. Vstal sem, pri tem pazil, da je ne bi zbudil, in odprl vhodna vrata.

Eno pismo je bilo, kot že rečeno, iz Sarajeva, drugo pa je prišlo celo iz Amsterdama. Ker sem vedel za identiteto pošiljatelja iz Amsterdama, sem se radovedno polotil prvega pisma: le kdo mi piše iz Sarajeva?

Zleknil sem se v fotelj in bral:

Dragi Konstantin! V imenu organizacijskega odbora za proslavitev desete obletnice mature te vabimo na slovesnost, ki bo 7. maja, ob dvajseti uri, v hotelu Holliday Inn. Udeležbo so vsi povabljeni že potrdili, tudi tisti, ki bodo v ta namen prispeli iz ZDA in Kanade. Se vidimo v Sarajevu. Alisa Matić in Iman Mehmedbašić.

Ti imeni sta mi bili popolnoma neznani. Dekleta so verjetno poročena in so prevzela možev priimek. Pa tudi, če to ni tako, kdo bi se jih pa spomnil? No, kaka

dekleta so se vedno rinila v vse mogoče Odbore in Forume, od zveze pionirjev v osnovni šoli do dramskega krožka v gimnaziji? Zagotovo ne dekleta, ki so vam ostala v spominu. Gotovo ne srednješolske lepoticke, gospodične, ki so vse po vrsti hodile s kakim starejšim in bogatim frajerjem, in nikoli niste zbrali dovolj poguma, da bi jih povabili na zmenek, tako da vam bo še po petdesetih letih, na smrtni postelji, žal za poljubom, ki bi ga lahko dobili, če bi le ...

Tako torej, sem pomislil. Zlati jubilej: deset let je od maturantskega plesa, ki ga med drugim, moja generacija sploh ni imela. Kupili smo obleke in čevlje in se pripravljali na veliko slavje v maju. Fantje s hribov so začeli že aprila streljati. Še pred majem je moj najboljši prijatelj dobil naboj od ostrostrelca v glavo in pokopali smo ga na Barah, moje dekle pa je doživelo živčni zlom, ker se je pather familias odločil, da bodo odšli iz Sarajeva in se preselili v njegovo rodno hišo v Bugojnu, da "bojo pri svojih", je rekel. Vest o tem je do mene v Ulcinj prispela po pošti, ki je kot telefoni takrat še delovala. Potrdilo o končani gimnaziji je prav tako prišlo po pošti. Kaj sem storil? Ne spominjam se, grem pa staviti, da sem se zleknil v tale fotelj in poslušal tega starega, dobrega Bacha. Smrdljivega debelega Bacha na orglah svetega Tomaža, kot mu pravi Bernhard v "Starih mojstrih". Smrdljivega debelega Bacha, čigar nepojmljivi genij mi je ničkolikokrat omogočil, da sem vse nerazrešene dileme, sramotna dejanja in strahopezdljivosti vseh vrst utopil v njegovi glasbi in vsakokrat sem si mislil, da pravzaprav pravilno ravnam, saj je bolje, če se prepustim iluminaciji božanske lepote kot pa tuzemskim trivijalnostim.

In potem sem odprl Tejino pismo.

Tole je prstan. Spravil ga boš v žep in upošteval boš vsa nadaljnja navodila. Tole je letalska vozovnica. Letalo vzleti iz Sarajeva, 7. maja, ob 17.30. Ko bo letalo pristalo v Amsterdamu, te bom čakala na letališču. Stopil boš k meni in mi podal prstan, ki sem ti ga poslala. Vprašal me boš: bi se poročila z mano. Rekla bom "da" in živela bova srečna do konca svojih dni. Zgoditi se ima 7. maja ali pa nikoli. Če te na tem letalu ne bo, me nikoli več ne boš videl. V opravičilo sprejemem samo splet nesrečnih okoliščin, ki bi pripeljal do strmoglavljenja letala in tvoje gotove smrti: vse drugo močno presega prag moje tolerance. V primeru strmoglavljenja vedi, da te bom večno ljubila. Ponavljam: 7. maja v Amsterdamu ali pa nikoli več ne boš niti slišal zame.

Ljubim te, Teja

Zdaj je ura pol enajstih. Smo 7. maja 2002: moj rojstni dan je in rojstni dan maršala Tita, čeprav so njegov rojstni dan vztrajno praznovali 25. maja pod blagovno znamko "Dan mladosti" in na tem mestu ne smemo spregledati, da je vsekakor šlo za zaroto, proti njemu in proti meni. Če verjamete, da je mogoče bistvo življenja izraziti s številkami, če verjamete v numerologijo, vam bo odhod v Sarajevo na moj in Titov rojstni dan, na dan desete obletnice mature, na deseto obletnico začetka vojne, dal misliti.

Nazadnje, ko sem prespal v stanovanju moje babice, je malo manjkalo pa bi ostal brez svojega ljubega prijatelja Amarja Bičakčiča. To je bilo 1991, ko sem v stanovanju, ki ga je naposled le zapustil grški študent, organiziral žur z nekaj malega trave in belega madžarskega vina. Okoli treh zjutraj se je družba počasi razšla, z Amarjem pa sva prišla do sklepa, citiram ga, da sva lačna kot volkova. Ko smo ravno pri tej živalski terminologiji, naj povem, da sem bil pijan kot prasica. V stanovanju ni bilo nič užitnega in tako se je Amar odločil, da se sprehodi do Marin Dvora, do fast fooda, ki je vso noč odprt. Krivdo bi lahko zvalil na res odvratno madžarsko vino, res pa je, da sem rahlo paranoičen zaradi slabe trave, takoj potem, ko je Amar šel, trdno prepričan, da FBI-jevi morilci oprezajo za mano, zaklenil vrata.

Potem sem se odvlekel v kuhinjo in tam izgubil zavest. Then I Saw A Darkness. Zjutraj me je zbudil smrad mojih las, ki so počasi tleli, ker se je vnel en pramen, saj sem, ko sem pristal na tleh, glavo naslonil na termoakumulacijsko peč. Pazljivo sem premeril razmetano stanovanje in se kaj hitro znašel pred pojevsko skrivnostjo: Amarja v stanovanju ni, vhodna vrata pa so od znotraj zaklenjena. Kako hudiča je prišel ven? In kdaj? Razsvetlila me je sosedica, ki je kot tasmanski vrag pridirjala na hodnik, ko me je skozi kukalo videla stopiti na prag in mi panično hitela pripovedovat o mladeniču, ki je okrog štirih zjutraj tolkel po mojih vratih.

Takole: Amar se je s hamburgerji vrnil iz Marin Dvora in naletel na zaklenjena vrata. Pozvonil je. Ko mu še vedno nisem odprl, je izgubil potrpljenje in začel brcati v vrata in me preklinjal na vse mogoče načine, ki se jih je v danem trenutku uspel spomniti. Tisti, ki se spoznajo na skrivnosti bosanskih zmerljivk, vedo, da je seznam razpoložljivih različic pravzaprav neizčrpen. Iz sosedine pripovedi sem razbral, da mu je uspelo zbuditi vse stanovalce. Nekdo je poklical policijo. Prispela je dežurna patrolja našli, so ga, ko je še vedno veselo kot prej vpil in tolkel po mojih vratih. Skušal jim je pojasniti, da je bil notri žur, da je stopil ven po hamburgerje – topli so še – in da mu zdaj zaradi neznanega razloga ne odprem. V zgodbo se je vmešal glas ljudstva iz sosedstva in trdili so, da fant laže, saj je tu živel nek Grk, študent, ki pa se je zdaj odselil; nikakršnega žura ni bilo, naj ga odpeljejo na postajo in preverijo, kaj je s fantom narobe, da ni slučajno eden od tistih narkomanov. Policaji so na vratih v resnici lahko prebrali grški priimek. Pozvonili so in sklenili, da v stanovanju ni nikogar. Amarja so odpeljali na policijsko postajo, od koder ga je zjutraj odpeljal njegov oče.

Vse skupaj je bilo za Amarja obremenilno. Pred kratkim je premagal odvisnost od heroina, tako da so imeli njegovi straši še vedno določene pomisleke in strahove. Pozneje sta se dobra človeka navadila, saj se je izkazalo, da je bila to šele prva v nizu terapij za detoksikacijo. Vsa stvar je preseгла vse meje tretji dan vojne, ko ga je oče, medtem ko so ostrostrelci streljali, ob dveh zjutraj iz Breke peljal v bolnišnico v Koševo, saj je Amar menil, da je začetek vojne pravi čas za overdose. No, takrat še nezaupljivi starši, mu nekaj tednov ponoči niso pustili v mesto. Izhodi so bili omejeni na šolo, od koder se je moral vrniti do

minute točno. Vsak dan ga je pred šolo čakal taksist, prijatelj njegovega očeta, ki ga je peljal domov in ga imel na očeh, vse dokler ga ni predal v roke njegovi mami. Na žur sta mu pustila predvsem zato, ker sta bila mnenja, da moje ime jamči pošteno družbo in odsotnost opijatov. Pustila sta ga pod pogojem, da pri meni prespi in se zjutraj z mano vrne domov, kjer naju bo – sledi stimulativen in zdravilen pastoralen detajl – kot nagrada čakal zajtrk. Tako, da je, ko je ob štirih zjutraj spoznal, da ni nobene možnosti, da bi mu odprl, lahko do potankosti predvidel, kakšna kazen mu sledi, če pride ob zori staršem pred oči. Predpostavljam, da je bil incident, ki se je tisto noč zgodil na hodniku, bolj rezultat obupa kot pa besa. Kazen je poznal, a se je vprašal: kdo je tu krivec? Krivec je, kot vemo, takrat mirno smrčal na tleh babičine kuhinje. Kaj naj ti rečem: to je zaradi slabega vina, sem mu rekel, ko sem ga naslednji dan videl. In nenazadnje se vam lahko pripeti še kaj hujšega kot to, da vam oče, zato ker je vaš pijani prijatelj zaklenil za vami in potem izgubil zavest, ukine žepnino in podaljša prepoved izhoda.

O možnostih srečanja z Amarjem sem premišljeval medtem, ko sem prečkal bosansko-črnogorsko mejo. Ko iz Črne gore pridete v Bosno, vas čaka cesta, ki jo je Milorad Dodig, svojčas gospodar Republike Srbske, zgradil pred nekimi volitvami. Nekako je moral volivce prepričati v to, kako vzdržuje stike z drugimi srbskimi pokrajinami – pot k bratski Črni gori je bil dovolj prepričljiv ... Dodig je na volitvah zmagal.

Dandanes je ta cesta hujša od katere koli makadamske potke. Kosi asfalta nametani po blatni podlagi. Tesna cesta, ki naj bi vas pripeljala v deželo, ki je pretočila toliko krvi. Tole je najbrž najslabša cesta na svetu, sem si mislil, ko sem se peljal skozi nasade jablan k Brodu na Drini. Le tovornjakarji nikšičke železarne in podgoriškega "Radoja Dakića" drviyo v svojih skoraj razpadlih, zarjavelih tovornjakih po tej kozji stezici in se sploh ne ozirajo na tiste, ki jim prihajajo naproti. Vsake toliko naletite na beli džip kake humanitarne organizacije, ki se gibljejo po Balkanu, v katerih se vozijo ljudje, ki so zase prepričani, da so humani in civilizirani, ljudje, ki bolj potrebujejo nas, kot pa mi njih. Saj, ali bi bili oni sploh lahko civilizirani, če ne bi bilo nas divjakov?

Čez mejo ste. Pred letom dni sta imeli mejni prehod pod nadzorom carina in policija Republike Srbske. Danes so tu uslužbenci Federacije, poleg tistih s srbsko entiteto. Že jutri pa bojo tu samo še bosanski cariniki. Če verjamete, da na koncu zmaga pravica, boste menili, da se proces integracije Bosne in Hercegovine odvija počasi, neodvisni opazovalec, naključni potnik, pa vseeno lahko opazi spremembe.

Tale Dodikova pot, torej. Če bi v izgradnjo te ceste vložili vsaj kanček entuziazma, ki so ga izkazali ob rušenju bosanskih mest – da sploh ne omenim tega, da postane bosanski Srb kar naenkrat marljiv kot kak Nемеc, ko gre za rušenje kake džamije – bi se danes vozil po cesti, kakršne imajo v Nemčiji. Ampak Republika Srbska je derridajanska dežela – raj dekonstrukcije. Razdejati, porušiti, razbiti, razklati – to so pojmi, v interesu dežele vojakov, ki so bili štiri leta lastniki velikanskega koncentracijskega taborišča za Bošnjake. Republika

Srbska je spomenik temu konc-taborišču: ni je stvari, ki bi se lahko primerjala s predrzno sprevrženostjo te entitete, nastale s križanjem barbarskega nasilja epskih razsežnosti in sofisticirane, virtualne zunanje politike. Kot bi združili nacistična konc-taborišča na enem mestu in jim zagotovili avtonomijo: vsa konc-taborišča v eni državi.

Zamislite si človeka, ki deset let odločno noče potovati. Človeka, ki mu že vožnja iz Ulcinja do Podgorice predstavlja cel pekel. Zanj to ni samo sto kilometrov asfalta, ampak pot, posuta z žeblički, po kateri bosih nog pešači, medtem ko ga besna množica kamenja. In ta človek se končno odloči, da bo potoval, ker so se nanj spomnili stari prijatelji in ker se je ženski, ki jo ljubi, zazdel primeren čas, da ga začne trpinčiti z bednimi poročnimi ultimati. Njegovo domovanje je kar naenkrat prizorišče orkana. Bliža se nevarnost, ki bo korenito spremenila geografijo njegove hiše – prijetna delovna soba kar naenkrat ni več prostor spokoja in umetnosti, ampak vlažna, mračna temnica, v kateri je treba sprejeti težko odločitev, od slednje je odvisno vse tisto, kar ga v resnici sploh ne zanima in česar se je konec koncev težko rešil: predvsem čustev in načrtov za prihodnost. Zato se odloči, da bo bežal. Beži naravnost v naročje nevarnosti, v Sarajevo, tja, kjer domuje odrešenje – saj kjer domuje nevarnost, je doma tudi odrešitev.

In tako sem tu, v stanovanju svoje babice, na postelji, kjer po vokmanu poslušam Oldhamovo "I See A Darkness". Kaj počnem tu, kaj vse se od mene pričakuje? Moram se odločiti, ali naj grem ob dvajsetih v Holliday Inn in spet vidim vse preživele prijatelje in izgubljene punce ali pa naj se ob sedemnajst trideset na butimirskem letališču vkrcam v letalo za Nizozemsko, ki me bo odpeljalo naravnost v prihodnost – v zakon z mojo največjo ljubeznijo. Dovolite mi, da se lepše izrazim: kaj naj izberem, preteklost ali prihodnost? In v primeru, da izberem preteklost, a ne bo to samo zato, ker bi se rad za vsako ceno izognil prihodnosti. Ali nas nezaključena, prekinjena preteklost preganja kot kak duh in spreminja naša življenja v zakleto kletko, katere se osvobodiš šele s soočanjem z vsemi skrivnostmi in nerazčiščenimi računi iz preteklosti? Vseeno mi dovolite, da sem natančen in brutalen in vso stvar predstavim takole – a bom imel dovolj jajc, da se premaknem in odidem v Amsterdam?

Če verjamete v happy end; če verjamete v človeški razum; če verjamete, da v vsakem od nas tiči količina dobrega, ki bo prišla na dan v usodnem trenutku, ko se družinski nakit potegne iz šatulj v času največje revščine, ob fanfarah in konfetih – potem gotovo mislite, da bom zvečer sedel v letalo za Amsterdam in bom potem Tejo, ko se bo rešila špalirja carinikov in pretekla letališko pisto, da bi se mi vrgla v objem, privil na prsi. Pravim, če v vse to verjamete.

Ker jaz ne verjamem.

Prevedla Teja Kleč

Andrej Nikolaidis (1974) je pripovednik, filmski in gledališki kritik. Ukvarja se s teorijo pop kulture. Objavil je antologijo črnogorske poezije, dve knjigi kratkih zgodb in dva romana. Prevaja iz angleščine. Je kolumnist v različnih časopisih.